

הדף היומי בבלי: מסכת בבא מציעא דף ס"ב
הדף היומי בהלכה: סימן קע"א מאמצע סעיף א' 'אבל' עד סימן קע"ב
המוסר היומי: אהבת חסד חלק ב' פרק ז' 'גם על ידי מניעת' עד 'ובאמת איתא'

לוח
לימוד
יומי

לוויתם כוס חלב מהשכנים, החזרתם שקית חלב שלימה אולי מדובר באיסור ריבית?

לקראת הלימוד העולמי ב'דף היומי' בפרק איזה נשך העוסק בדיני ריבית

או חבילת אבקת מרק פתוחה שהוציאו מהם ואפילו מעט, אסור להחזיר לשכן חבילה חדשה סגורה, כיון שניכר בזה הריבית.

הרב יצחק פוליטנסקי

לווה משכן עוף מספר 2, לא יכול להחזיר לו עוף מספר 1 כיון שהמספרים מסמנים את הגודל של העוף וניכר שמחזיר יותר וכן אם לווה משכנו תבנית ביצים בגודל M לא יחזיר לו תבנית בגודל L. כאשר לווה משכנו כמה ביצים ואינו זוכר אם לווה 3 או 4 ביצים, מותר לו להחזיר לשכן 4 ביצים כיון שאינו מתכוון בשביל ריבית. לווה משכן אבקת כביסה בחבילה של 5 ק"ג, אסור לו להחזיר 5 חבילות קטנות של 1 ק"ג, כיון שמחיר החבילות הקטנות יקר יותר ועובר בכך על ריבית. לווה משכן בקבוק יין של יקב זול, אסור לו להחזיר בקבוק יין של יקב אחר שמחירו יקר יותר וגם אם ההבדל הוא קטן, בכל אופן כיון שניכר שזה יותר יקר הדבר אסור.

כל זה הוא בהלוואת חפצים, אך אם לווה מחברו סכום כסף, צריך לדייק ולהחזיר לו בדיוק כפי ההלוואה ולא יותר, כיון שבכסף גם כשמוסיף מעט יותר זה ניכר ועובר על ריבית. כשלווה 186 ₪ ויש לו רק שטר של 200 ₪ ולמלווה אין עודף (ולא יכול לחכות לפעם אחרת, כגון שנוסע לחו"ל) יאמר למלווה שיתן את העודף לצדקה לזכות הלווה. (התקציר נערך מתוך "ברית פנחס" אך אין לפסוק ממנו הלכה למעשה ללא עיון במקורות)

איסורי ריבית חלים גם בהלוואת מוצרים משכנים וידידים וכדו' מאחר ומצוי מאד שמחזירים יותר ממה שלוו בלי לשים לב לכך וצריך להזהר ולהחזיר כפי ההלוואה. האיסור הוא כשמחזיר יותר בכמות, באיכות או בשווי המוצר וכן במקום שמחירו יקר יותר או בזמן שהמחיר יקר יותר.

כאשר לא שייך לדייק ולהחזיר בדיוק כפי ההלוואה כגון בפירות וירקות שגודלם אינו אחיד, מותר להחזיר מעט יותר, כיון שלא ניכר כ"כ התוספת. אם בגלל שנוח לו הוא מחזיר יותר כגון שכבר קנה מוצר כדי להחזירו לשכנו ורק אח"כ שם לב שמחירו קצת יותר יקר וכעת מעדיף שלא לחזור לשם כך לחנות, או שמשתמש באבקת כביסה יותר איכותית ולא שווה לו לקנות במיוחד אבקה אחרת זולה רק כדי להחזיר כוס אחד לשכן, מותר לו להחזיר את היקר יותר.

דוגמאות מצויות: לווה משכן חצי כוס סוכר או שמן, יכול להחזיר לו חצי כוס כפי שנראה לו ולא חייב לדייק ממש, אך לא יחזיר הרבה יותר בצורה ניכרת לעין. לווה משכן חבילת מלח פתוחה

באיזה אופן עוברים על 'בל תשחית' בקלקול מאכל?

המאבד מאכל או משקה ללא תועלת, עובר באיסור 'בל תשחית'. והוסיפו חז"ל לאסור קלקול ואיבוד של מאכל ומשקה אף כשיש בדבר תועלת. ואין איסורים אלו אמורים אלא כשמקלקל את המאכל 'בידים', כגון בשימוש שלא לצורך אכילה; אולם המניח מאכל במקום שאינו גורם לו כל קלקול, ונמנע מלאוכלו, הגם שבכך יתקלקל מאליו, אין בכך איסור. [סעיף א ר"ג וס"ק טז; ביאורים ומוספים דרשו, 14]

האם צריך להרים מאכל המושלך ברחוב?

המוצא מאכל בדרך, במקום שרבים עוברים ושבים בו, אסור להותירו שם, וחובה להרימו, כדי שלא ידרכו עליו. ויש אומרים שבזמננו, שאין דרך בני אדם לאכול מאכל שהיה מושלך על הקרקע, אין חובה להרימו, כיון שאינו עומד למאכל אדם. ואם המאכל ארוז או מכוסה בצורה שבני אדם יאכלוהו על אף שהיה מושלך על הקרקע, חובה להרימו. [ס"ק יא; ביאורים ומוספים דרשו, 11]

האם מותר להאכיל חתול בשמנת?

אין להאכיל מאכל אדם לבעלי חיים, ושני טעמים בדבר: האחד, משום שנראה כמזלזל בטובה שהשפיע השי"ת לבני האדם, והשני, משום שמאכל בהמה זול יותר ממאכל אדם, וחסה התורה על ממונם של ישראל. ויש שמצדדים להקל בדבר, ובפרט במקרה שאין להשיג מאכל אחר עבור בעלי החיים. ומאכל אדם שעומד להתקלקל, מותר להאכילו לבעלי חיים. [ס"ק יא ושעה"צ ס"ק יג (בהרחבת הדברים); ביאורים ומוספים דרשו, 13]

אתמול למדנו

- ההנהגה הישרה בעניני אכילה ושתיה היא - לאכול ולשתות מתוך שמחה וטוב לבב, מאכלים ומשקאות המועילים לגוף, ולא כאלו הערבים לפי שעה אך מזיקים לגוף.
- האדם צריך להזהר מריבוי אכילה ושתיה. ולדעת הרמב"ן, באכילה כזו עשויים לעבור על מצות עשה: "דַּבֵּר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדָשִׁים תִּהְיוּ".
- אין להניח אוכל במקום בלתי נקי, או לזרקו באופן שיִמְעַךְ ויִמָּאֵס מאכילה. ויתרה חשיבותה של הפת מכל האוכלים, שאין לזרוקה אף באופן שלא תמאס מאכילה.

מחר נלמד

- האם צריך לרחוץ את הידים בין הדגים לבשר?
- האם צריך להגעיל כלי שבישלו בו בשר ודגים יחד?
- שתית ללא ברכה - האם תוכל לברך לאחר השתיה?